

Abstrakt

Pojem lidských práv představuje stěžejní prakticko-politický koncept, který je předmětem různých teoretických disciplín: politické a právní filosofie, politické vědy či jurisprudence. V předkládané práci je uvedený pojem nahlížen z perspektivy politické filosofie. Základní otázka zní: Je pojem lidských práv formulovatelný (racionálně platný) rovněž v postmetafyzické situaci, a pokud ano, která práva lze označit jako „lidská“? Tato otázka je kladena na pozadí stávající (obsahové, prostorové a symbolické) expanze lidských práv a zodpovídána ve světle koncepce Jürgena Habermase. Habermasovo pojetí představuje zřejmě nejdůležitější pokus o racionální reformulaci pojmu lidských práv v postmetafyzické situaci. Autorovo odůvodnění se pokouší oprostít od veškerých antropologických předpokladů, jež jsou spjaty s původní artikulací práv člověka a rezonují mimo jiné v právním konceptu lidské důstojnosti. Po úvodní formulaci problému, historickém exkursu do oblasti moderního přirozeného práva a po základní charakterizaci postmetafyzické situace následuje analýza a zhodnocení předpokladů Habermasovy „lingvistifikované“ koncepce: univerzální pragmatiky, intersubjektivistického pojetí individua a diskursivní etiky. Objasnění těchto předpokladů zahrnuje nástin teorie řečových aktů Austina a Searla, tj. základ Habermasova konceptu komunikativní racionality (komunikativního jednání). Vlastní rozbor Habermasovy koncepce lidských práv, formulované v rámci diskursivní teorie práva, se soustřeďuje na sociologické východisko „demokratického právního státu“ (tj. sociální integraci posttradičních společností), mechanismus legitimacy (platnosti), která je domněle inherentní právu, na vztah morálky a práva, systém lidských (základních) práv anebo na definiční znak lidských práv, tzn. univerzalitu. Položená otázka je vposledku zodpovězena negativně. Tato záporná odpověď, polemicky artikulovaná jako fiktivnost pojmu lidských práv, se mimo jiné dotýká i stěžejní myšlenky rovné svobody pro všechny.

Klíčová slova

lidská práva, Jürgen Habermas, diskursivní teorie práva, racionalistické přirozené právo, moderna, esencialismus, postmetafyzická situace, ospravedlnění, politická filosofie